

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/138/2018
Identifikačné číslo spisu:	8313213424
Dátum vydania rozhodnutia:	13.08.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:8313213424.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne G. K., trvale bytom v P., zastúpenej advokátkou JUDr. Zuzanou Petriganovou, so sídlom v Humennom, Námestie slobody 2, proti žalovanej Ing. G. X., trvale bytom v J., zastúpenej advokátom JUDr. Františkom Polákom, so sídlom v Bratislave, Miletičova 64, P.O.BOX 77, o určenie neplatnosti závetu, vedenom na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 5C/344/2013, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 13. februára 2018 sp. zn. 25Co/64/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Humenné (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 28. marca 2017 č.k. 5C/344/2013-259 vo výroku I. žalobu zamietol; vo výroku II. priznal žalovanej náhradu trov konania v celom rozsahu, a vo výroku III. priznal štátu vo vzťahu k žalobkyni náhradu trov konania v celom rozsahu. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na § 476 ods. 1 a ods. 2, § 476b a § 477 Občianskeho zákonníka, § 470 ods. 2 CSP a § 80 písm. c/ O.s.p. Súd na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že nebohý poručiteľ nenapísal závet vlastnou rukou, keď ho spísal pán H. na počítači, avšak následne ho poručiteľ za prítomnosti dvoch svedkov pána H. a pána F. po prečítaní podpísal. Táto okolnosť bola zistená nielen predložením závetu v listinnej podobe, ale aj znaleckým dokazovaním na pravosť podpisu nebohého poručiteľa a na vylúčenie možnosti pozmeňovania tohto závetu. Rovnako vypočutí svedkovia, ktorí podpísali spolu s poručiteľom jeho poslednú vôľu, jednoznačne potvrdili, že toto bola posledná vôľa nebohého poručiteľa, ktorý všetok svoj majetok zanechal družke (žalovanej), s ktorou žil v spoločnej domácnosti viac ako 23 rokov. Súd dospel k záveru, že závet nevykazuje žiadne formálne nedostatky neplatnosti, bol napísaný v súlade so zákonom, a preto žalobu o jeho neplatnosť v celom rozsahu zamietol. Súd nevykonával dokazovanie výsluchom svedkov navrhovanej žalobkyňou na preukázanie skutočnosti spolužitia žalovanej a nebohého poručiteľa, nakoľko táto nebola pre súd spornou. Preto túto skutočnosť nebolo potrebné dokazovať a tiež by nemala vplyv na posúdenie žalobného návrhu. Súd taktiež nevyhovel žalobkyni pri poskytnutí možnosti predložiť

súkromný znalecký posudok aj vzhľadom k tomu, že znalecké posudky v konaní podával Kriminalistický a expertízny ústav, s ktorým súhlasili obe strany pred začatím znaleckého dokazovania a žalobkyňa nevzniesla vážne pochybnosti voči záverom týchto znaleckých posudkov a rovnako nepredložila relevantný dôkaz o tom, že znalec, u ktorého objednala vyhotovenie súkromného znaleckého posudku, túto objednávku prijal. Z uvedených dôvodov preto súd ďalšie dokazovanie vo veci nevykonával. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 2 CSP. Proti tomuto rozsudku podala odvolanie žalobkyňa.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 13. februára 2018 sp. zn. 25Co/64/2017 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (§ 387 ods. 1 a ods. 2 CSP) a žalovanej priznal proti žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100%. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. Skonštatoval, že súd prvej inštancie v preskúmvanej veci dostatočne zistil skutkový stav v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností, a na podklade vykonaného dokazovania dospel ku správnym zisteniam, a žalobu aj správne právne posúdil. Na zdôraznenie jeho správnosti uviedol, že zákonodarca pri koncipovaní novej právne úpravy do ustanovenia § 185 CSP zaviedol princíp formálnej pravdy, t.j. súd pri rozhodovaní vychádza výlučne z dôkazov, ktoré mu navrhli strany sporu. Podľa § 185 CSP, súd môže vykonať len tie dôkazy, ktoré mu navrhli strany sporu, pričom sám rozhodne, ktoré z navrhovaných dôkazov vykoná. Iba výnimočne môže vykonať aj iné dôkazy, avšak iba v prípadoch, keď sa kladie zvýšený dôraz na ochranu práv a oprávnených záujmov jednej zo strán (napr. spotrebiteľské spory, antidiskriminačné spory...). Odvolací súd v čase odvolacieho konania vychádzal z ustanovení § 187 ods. 1 a ods. 2, § 209 ods. 1 a ods. 3 CSP. Uviedol, že žalobkyňa síce požiadala krátko pred posledným pojednávaním o vypracovanie súkromného znaleckého posudku, neuviedla bližšie žiadne dôvody a skutočnosti, ktoré by mal znalec preskúmať, neuviedla, v čom vidí nesprávnosť, či nezákonnosť oboch posudkov vypracovaných znaleckým ústavom, neuviedla s čím nesúhlasí, a v čom vidí závažné pochybnosti. Neobstojí ani jej tvrdenie, že ju súd prvej inštancie nepoučil o tom, akým spôsobom by mala postupovať pri vypracovaní súkromného znaleckého posudku, pretože tento spôsob vyplýva priamo z ustanovení § 209 CSP, navyše v konaní, resp. jeho časti bola zastúpená advokátom. Je však podstatné, že žiadny súkromný znalecký posudok súdu nepredložila, čím toto svoje právo nevyužila. Pre úplnosť odvolací súd poukázal, že aj spochybnenie objektívnosti výpovede svedkov, bezprostredne prítomných pri spísaní závetu, samotnou žalobkyňou, bez toho, aby objektívnosť výpovede spochybňovali objektívne zdokumentované skutočnosti a dôkazy, by v prípadoch, ako je tento, viedlo k vytvoreniu neakceptovateľnej prezumpcie nepravdivosti svedeckých výpovedí. Odvolací súd poukázal na výpovede daných svedkov bezprostredne prítomných pri spísaní závetu, pričom sa stotožnil s hodnotením súdu prvej inštancie, že tieto svedecké výpovede, sú jedným z hlavných dôkazov pre posúdenie vierohodnosti závetu, ktorého pravosť a aj platnosť bola súčasne potvrdená aj znaleckými posudkami vypracovanými Kriminalistickým a expertíznym ústavom. Stotožnil sa s postupom súdu prvej inštancie, ktorý nevykonával dokazovanie výsluchom svedkov navrhovaných žalobkyňou, pretože neboli prítomní pri spísaní závetu poručiteľom, a takýto dôkaz považoval vzhľadom na charakter sporu za nadbytočný. V súvislosti so samotným závetom uviedol, že sa jedná o jednoduchý alografný závet, podmienkou platnosti ktorého je, že musí byť závetcom, ktorý vie čítať a písať, vlastnoručne podpísaný. Nezáleží na tom, kto text závetu fakticky napísal, vyhotoviteľom závetu môže byť aj svedok závetu. Ide teda o závet vyhotovený podľa § 476b Občianskeho zákonníka, na jeho platnosť zákon vyžaduje dva na seba nadväzujúce prejavy vôle, a to prejav poručiteľovej vôle zriadiť závet a výslovný prejav poručiteľa pred dvoma súčasne prítomnými svedkami, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Z obsahu preskúmvaného závetu vyplýva, že tieto všetky zákonom predpísané náležitosti obsahuje. Dôvody neplatnosti, že v texte závetu je uvedené, že závet napísal samotný poručiteľ, nemôže spôsobiť neplatnosť závetu o tom, že závet je neplatný, preto ide o skutočnosť právne bezvýznamnú vzhľadom na vyššie uvádzané. Odvolací súd potvrdil aj výrok rozsudku súdu prvej inštancie o trovách konania a trovách štátu, s prihliadnutím na skutočnosť, že žalobkyňa v konaní úspech nemala, naopak žalovaná mala plný úspech, čo je v súlade s ustanovením § 255 ods. 1 CSP. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP a 262 ods. 2 CSP.

3. Uvedený rozsudok odvolacieho súdu napadla dovolaním žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“).

Prípustnosť a dôvodnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Mala za to, že súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti namietala, že súdy nižšej inštancie nesprávne a neúplne zistili skutkový stav veci. Výpovede svedkov považovala za nedôveryhodné a rozporuplné, pričom zároveň namietala, že súd nevzal do úvahy viaceré podľa jej názoru podstatné skutočnosti. Taktiež namietala, že súdy nevykonali ňou navrhované dôkazy, t.j. nevypočuli ňou navrhovaných svedkov. Ďalej uviedla, že požiadala o vypracovanie súkromného znaleckého posudku, pričom súd ju nepoučil, ako má v tomto prípade procesne postupovať. Žiadala napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná v písomnom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že sa plne stotožňuje s rozhodnutiami súdov nižšej inštancie. Mala za to, že dovolanie nesplňa zákonné dôvody, a preto navrhovala, aby ho dovolací súd odmietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací [§ 35 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)], po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, zastúpená advokátom v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je treba odmietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. V danom prípade dovolací súd prioritne posudzoval prípustnosť dovolania, t.j. či boli splnené podmienky stanovené zákonom pre vecné prejednanie dovolania.

10. Dovolací súd zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, zastúpená advokátom v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP). Dovolaním, ktoré splňa náležitosti stanovené zákonom (§ 428 CSP) dovolateľka napáda rozsudok odvolacieho súdu, ktorým potvrdil ako vecne správny rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým súd žalobu zamietol, teda rozhodnutie vo veci samej.

11. Žalobkyňa uplatnila dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Žalobkyňa v súvislosti s existenciou vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP namietala, že súdy nižšej inštancie ju nepoučili ako má postupovať v prípade, ak požiadala o vyhotovenie súkromného znaleckého posudku v zmysle § 209 CSP.

12. V zmysle § 160 ods. 1 CSP súd poskytuje stranám poučenia o ich procesných právach a

povinnostiach v rozsahu ustanovenom týmto zákonom. V zmysle § 160 ods. 3 písm. a/ a písm. b/ CSP poučovaciu povinnosť podľa odsekov 1 a 2 súd nemá, ak je a/ stranou štát, štátny orgán alebo právnická osoba a osoba, ktorá za ňu koná, alebo jej zamestnanec, alebo člen, ktorý za ňu koná, má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa alebo fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b/ strana zastúpená advokátom, právnickou osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, odborovou organizáciou alebo fyzickou osobou, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.

13. V zmysle § 185 ods. 1 CSP, súd rozhodne, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná.

14. V zmysle § 209 ods. 1 až ods. 3 CSP súkromný znalecký posudok je znalecký posudok predložený stranou bez toho, aby znalecké dokazovanie nariadil súd. Ak je spolu so žalobou predložený súkromný znalecký posudok, ktorý má všetky zákonom predpísané náležitosti a obsahuje doložku o tom, že znalec si je vedomý následkov vedome nepravdivého znaleckého posudku, postupuje sa pri vykonávaní tohto dôkazu akoby išlo o znalecký posudok súdom ustanoveného znalca. Ak sa súkromný znalecký posudok vyhotovuje v priebehu konania, súd umožní znalcovi nahliadnuť do spisu alebo sa inak oboznámiť s informáciami potrebnými na vypracovanie znaleckého posudku.

15. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa v priebehu konania požiadala súd o poskytnutie lehoty na vypracovanie súkromného znaleckého posudku (viď č.l. 241) ako aj o poskytnutie informácie, akým spôsobom bude možné zabezpečiť znalca a čo je potrebné vykonať, aby znalec mohol vypracovať daný posudok (viď č.l. 246). Žalobkyňa taktiež na pojednávaní konanom 28. marca 2017 uviedla, že má záujem dať si vypracovať súkromný znalecký posudok.

16. Zo zápisnice o pojednávaní z 28. marca 2017 (viď č.l. 253) vyplýva, že súd konštatoval, že návrhy na ďalšie dokazovanie, ktoré boli prednesené zo strany zástupcu žalobkyne, ďalej neprijíma. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie (bod 30) vyplýva, že súd prvej inštancie taktiež nevyhovел žalobkyňi pri poskytnutí možnosti predložiť súkromný znalecký posudok aj vzhľadom k tomu, že znalecké posudky v konaní podával Kriminálny a expertízny ústav, s ktorým súhlasili obe strany pred začatím znaleckého dokazovania a žalobkyňa nevzniesla vážne pochybnosti voči záverom týchto znaleckých posudkov a rovnako nepredložila relevantný dôkaz o tom, že znalec, u ktorého objednala vyhotovenie súkromného znaleckého posudku, túto objednávku prijal. Z uvedených dôvodov preto súd ďalšie dokazovanie vo veci nevykonával.

17. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia (bod 29) uviedol, že žalobkyňa síce požiadala krátko pred posledným pojednávaním o vypracovanie súkromného znaleckého posudku, neuviedla bližšie žiadne dôvody a skutočnosti, ktoré by mal znalec preskúmať, neuviedla, v čom vidí nesprávnosť, či nezákonnosť oboch posudkov vypracovaných znaleckým ústavom, neuviedla s čím nesúhlasí, a v čom vidí závažné pochybnosti. Neobstojí ani jej tvrdenie, že ju súd prvej inštancie nepoučil o tom, akým spôsobom by mala postupovať pri vypracovaní súkromného znaleckého posudku, pretože tento spôsob vyplýva priamo z ustanovení § 209 CSP, navyše v konaní, resp. jeho časti bola zastúpená advokátom. Je však podstatné, že žiadny súkromný znalecký posudok súdu nepredložila, čím toto svoje právo nevyužila.

18. Dovolací súd uvádza, že procesný postup, ako postupovať v prípade vyhotovenia súkromného znaleckého posudku v priebehu civilného sporového konania je výslovne stanovený v ustanovení § 209 CSP. Je na strane, aby správne naformulovala zadanie, a aby presvedčila súd, že je potrebné tento dôkaz vykonať. Len súd totiž rozhoduje o tom, ktorý z navrhnutých dôkazov vykoná (§ 185 ods. 1) (pozri Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK 2016, str. 779). Je tak na úvahe súdu, či navrhovaný dôkaz vykoná a v prípade, ak sa rozhodne uvedený dôkaz (súkromný znalecký posudok) nevykonať, súd nemá žiadnu ďalšiu poučovaciu povinnosť vo vzťahu k strane sporu. Keďže súdy nižšej inštancie rozhodli, že uvedený dôkaz nie je potrebné vykonať, nebolo ich povinnosťou postupovať v zmysle § 209 CSP, ako ani poučovať žalobkyňu, ako postupovať v prípade, že mieni súdu predložiť súkromný

znalecký posudok.

19. Navyše z obsahu spisu vyplýva, že súd prvej inštancie v oznámení zo 6. februára 2017 (č.l. 249 spisu) žalobkyňu poučil, že: „postup pri vykonávaní výsluchu svedkov po 1. júli 2016 upravuje ustanovenie § 197 a nasl. CSP a rovnako právny zástupca má povinnosť stranu v spore poučiť, akým spôsobom možno zabezpečiť súkromný znalecký posudok v zmysle § 209 CSP. V zmysle § 209 ods. 3 CSP nebol z Vašej strany do konania predložený žiaden dôkaz o tom, že sa vyhotovuje súkromný znalecký posudok, v ktorom prípade by súd mal povinnosť umožniť znalcovi nahliadnuť do spisu, alebo inak sa oboznámiť s informáciami potrebnými na vypracovanie znaleckého posudku. Len tak by bolo možné odpovedať priamo na otázky znalca, ak by tieto vyplynuli v procese vyhotovovania súkromného znaleckého posudku na súd. Inak je postup upravený v ust. § 209 CSP.“ Taktiež samotná žalobkyňa v jej podaniach poukazovala na obsah ustanovenia § 209 CSP a na procesný postup pri vypracovaní súkromného znaleckého posudku, z čoho vyplýva, že tento postup jej bol známy.

20. Dovolací súd zároveň nad rámec uvádza, že žalobkyňa mala zároveň vytvorenú aj procesnú možnosť brániť sa proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie podaním odvolania. Žalobkyňa využila toto svoje oprávnenie a v podanom odvolaní argumentovala, v čom spočíva nesprávnosť procesného postupu (vo vzťahu k jej poučeniu a ne/vykonaniu ňou navrhovaného dôkazu - súkromného znaleckého posudku) súdu prvej inštancie, pričom odvolací súd sa s touto jej námietkou vysporiadal (viď bod 17).

21. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že námietka žalobkyne o naplnení vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP je tak neopodstatnená.

22. Dovolateľka v podanom dovolaní zároveň namietala nesprávne a neúplne zistenie skutkového stavu súdmi nižšej inštancie, nesprávne hodnotenie dôkazov a nevykonanie ňou navrhnutých dôkazov. Procesný postup súdov nižších inštancií, ktorým odmietli vykonať dovolateľkou navrhovaný dôkaz - vykonanie dokazovania stranou predloženým súkromným znaleckým posudkom - nemohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu veci z hľadiska tvrdení žalobkyne. Skutkový stav možno z doteraz vykonaných dôkazov bezpečne ustáliť, žalobkyňa ho nespochybnila samotným navrhovaním súkromným znaleckým posudkom, ktorý ešte len bude vypracovaný, preto nevykonanie navrhovaného dôkazu nemožno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (pozri 4 Cdo 100/2018). Nič jej totiž nebránilo, aby v priebehu základného konania, ktoré trvalo štyri roky, tento posudok predložila.

23. Z vyššie uvedeného vyplýva, že dovolanie žalobkyne tak v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je prípustné, a preto ho najvyšší súd ako procesne neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

24. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

25. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.